
Aspecte semnificative privind evoluția centenară a cooperăției meșteșugărești

Prof. univ. dr. Constantin ANGHELACHE (*actincon@yahoo.com*)

Academia de Studii Economice București / Universitatea „Artifex” București

Conf. univ. dr. Mădălina-Gabriela ANGHEL (*madalinagabriela_anghel@yahoo.com*)

Universitatea „Artifex” din București

Prof. univ. dr. Radu Titus MARINESCU (*radu_titus_marinescu@yahoo.com*)

Universitatea „Artifex” din București

Abstract

Sistemul cooperatist, în general vorbind, dar mai ales cooperăția meșteșugărească, a jucat un rol important în cadrul economiei naționale, prin aceea că a valorificat resursele locale, a contribuit la asocierea micilor meșteșugari și, nu în ultimul rând, și-a adus contribuția la realizarea Produsului Intern Brut al României.

Cooperăția meșteșugărească a avut un rol însemnat, mai ales în perioada interbelică, atunci când s-a pus problema reconstrucției economice a țării afectată de prima confrăgare mondială. Țara era secătuită de resurse, forța de muncă decimată, ca urmare a tributului plătit în timpul războiului și, de aceea, formele de asociere meșteșugărească (de producție) au fost cele mai active în această direcție. De asemenea, după anul 1947, când s-a trecut la economia supercentralizată, chiar și în aceste condiții, cooperăția meșteșugărească s-a consolidat și a jucat un rol important în structura economiei naționale. Un număr foarte mare de membri cooperatori au constituit asociații cooperative meșteșugărești, unele dintre acestea fiind luate și transformate în societăți industriale de stat, ceea ce atestă puterea economică pe care acestea o aveau.

Întreagul sistem cooperatist, în care le includem și pe cele din agricultură, avea o pondere de circe 20% la formarea Produsului Social. După 1990, cooperăția meșteșugărească s-a adaptat cerințelor de piață și prevederilor legislației adoptate, reușind să se mențină pe un trend pozitiv. În lucrare se efectuează o analiză secvențială pe perioadele menționate.

Cuvinte cheie: *cooperăția meșteșugărească, membru cooperator, cooperativă, principii cooperatiste, formă asociativă.*

JEL Classification: *J21, P13.*

Introducere

În acest articol, autorii efectuează o analiză, în timp, a evoluției sistemului cooperatist meșteșugăresc.

În diferitele etape istorice de dezvoltare a României, urmare a cadrului general european, economia a urmat un curs oscilant. Cele două conflagrații mondiale au avut, pe lângă modificările teritoriale și ale populației, și efecte economice deosebite. După primul război mondial, România a înregistrat pierderi economice deosebite. Economia a fost pusă pe picior de război, dezintegrându-se și devenind neeficientă.

Cooperația meșteșugărească a jucat un rol foarte important, în sensul că a coagulat posibilitățile locale pe care le-a organizat în cooperative. Putem spune că a fost ultimul element de continuitate în economia țării noastre. În perioada interbelică, sectorul cooperatist meșteșugăresc s-a consolidat și dezvoltat. Apoi, după al doilea război mondial, a intervenit sistemul economic multiconcentrat, căruia cooperația meșteșugărească i-a făcut față cu succes. Mai mult, faptul că era bine dezvoltat se dovedește prin aceea că cele mai bune cooperative meșteșugărești au fost trecute în rândul societăților industriale de stat. În continuare, se analizează evoluția cooperației meșteșugărești în condițiile pieței libere. Sunt prezentate date relevante pe bază de serii de date și grafice.

Literature review

Anghelache, C. and Anghel, M.G. (2018) au analizat aspecte referitoare la apariția și evoluția cooperației meșteșugărești în România. Anghelache (2018) a efectuat un studiu complex al cooperației românești, cu accent pe perioada scursă începând cu anul 1918 și până în prezent. Anghelache (2018) a studiat contribuția sectorului meșteșugăresc la creșterea economică a României. Anghelache (2018) a analizat importanța sistemului cooperatist în dezvoltarea economică și socială. O temă similară este studiată de Anghelache and Anghel (2017) care au evidențiat rolul cooperației în evoluția economică a României. Birchall and Simmons (2004) au tratat aspecte privind motivarea membrilor cooperatori. Borzaga, Bodini, Carini, Depedri, Galera and Salvatori (2014) au studiat rolul cooperativelor sociale. Levi and Davis (2008) au abordat elementele ale semnificației activității cooperativelor în cadrul economiei, în timp ce McCain a făcut referiri la reciprocitatea din cooperative (2007). Petrescu (coordonator) (2011) a studiat amploarea și evoluția sectorului cooperatist românesc. Spear (2002) a analizat avantajul organizărilor membrilor în cooperative.

Metodologia cercetării, date, rezultate și discuții

• Evoluția cooperativelor meșteșugărești (de producție) în perioada 1932-1933

Perioada 1932-1933 apare a fi una particulară deoarece țara noastră se afla la sfârșitul crizei de supraproducție din 1929-1933, destul de lungă și cu consecințe importante asupra evoluției economice din România, cu repercusiuni imediate în calitatea vieții populației.

Datele privind bilanțul cooperativelor de producție în anii 1932 și 1933

Tabelul 1

Activ (1.000 lei)			
Specificarea conturilor	1932	1933	Diferența
Total	206.545	220.540	+ 13.995
Casa	3.693	3.135	- 558
Depozite	11.423	11.876	+ 453
Efecte publice	4.774	5.865	+ 1.091
Diverși debitori	70.379	73.799	+ 3.420
Mărfuri generale	9.230	16.221	+ 6.991
Valori imobilizate	79.378	85.841	+ 6.463
Diverse conturi	4.283	10.380	+ 6.097
Profit și pierdere	23.385	13.423	- 9.962

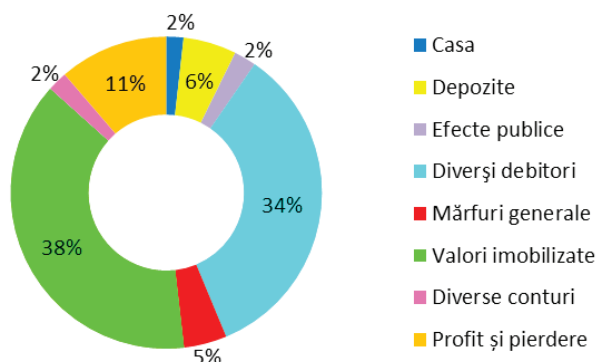
Pasiv (1.000 lei)			
Specificarea conturilor	1932	1933	Diferența
Total	206.545	220.540	+13.995
Capital vărsat	43.464	52.670	+9.206
Rezerve și amortismente	48.024	56.611	+8.587
Depuneri spre fructificare	-	-	-
Creditori diverși	101.087	104.634	+3.547
Diverse conturi	11.347	3.403	-7.944
Profit și pierdere	2.623	3.222	+599

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al României, 1935 și 1936.

În anuarele statistice ale vremii întâlnim date care cuprindeau situația bilanțieră a cooperativelor meșteșugărești. În tabelul 1 am prezentat participarea fiecărui cont în totalul activului bilanțier al cooperativelor de producție, în anul 1932, ponderea cea mai mare fiind deținută de valorile imobilizate, respectiv 38%.

Structura activului cooperativelor de producție în anul 1932

Figura 1

Sursa: reprezentare proprie.

În figura nr. 1 sunt prezentate grafic datele din bilanțul cooperativelor meșteșugărești în anul 1932.

Contul de profit și pierdere al cooperativelor meșteșugărești evidențiază o creștere, existând totuși și scăderi în 1933 față de 1932.

Sistemul cooperației meșteșugărești s-a consolidat prin lărgirea gamei producției de bunuri și servicii, a repartizării teritoriale a cooperativelor meșteșugărești. Cooperația meșteșugărească a asigurat o parte însemnată din producția de bunuri și servicii, oferind locuri de muncă și venituri pentru populația cuprinsă în acest sistem.

Cooperația meșteșugărească s-a validat ca o activitate necesară pentru economie, forța de muncă existentă pe plan local fiind atrasă și dirijată în a produce. Structura bunurilor și serviciilor realizate de cooperația meșteșugărească s-a extins în multe dintre zonele țării, în orașe și sate.

Contul de profit și pierdere al cooperativelor de producție în anii 1932 și 1933

Tabelul 2

Debit (1.000 lei)			
Specificarea conturilor	1932	1933	Diferența
Total	92.928	83.490	- 9.438
Pierderi din anii precedenți	20.759	8.138	- 12.621
Cheltuieli de administrație	39.046	36.030	- 3.016
Cheltuieli de exploatare	9.180	10.513	+ 1.333
Amortismente	10.292	13.671	+ 3.379
Dobânzi	8.074	11.918	+3.844
Diverse	2.954	-	- 2.954
Beneficiu net	2.623	3.220	+ 597

Credit (1 000 lei)			
Specificarea conturilor	1932	1933	Diferența
Total	92.928	83.490	-9.438
Beneficii reportate	345	7.418	+7.073
Din vânzarea mărfurilor	44.152	47.337	+3.185
Din exploatări agricole	-	-	-
Din dobânzi	-	-	-
Diverse	25.046	15.314	-9.732
Pierderi	23.385	13.421	-9.964

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al României, 1935 și 1936.

• Evoluția cooperativelor de producție –meșteșugărești în perioada 1921-1938

Pentru o mai atentă prezentare a evoluției sectorului cooperatist din România în perioada interbelică, am considerat două intervale de timp, și anume 1921-1938 și 1930-1937, constituind serii de date mai lungi care conferă o nuanță mai precisă asupra situației înregistrate.

În acest interval de timp, pe teritoriul României au funcționat mai multe tipuri de cooperative: cooperative de credit, cooperative meșteșugărești (de producție), cooperative de consum, aprovizionare și desfacere, cooperative forestiere, obști pentru cumpărarea de pământ și obști pentru arendare. În această analiză, am evidențiat, atât pentru activul, cât și pentru pasivul bilanțurilor cumulate, o serie de indicatori, cum sunt: casa, depozitele, efectele publice, diverși debitori, valori imobilizate, profit și pierdere, precum și numărul membrilor. În pasiv întâlnim indicatorii bilanțieri, cum sunt capitalul, rezervele și amortizările, depuneri spre fructificare, creditori, precum și situația finală – profit și pierdere.

Anuarele statistice din perioada interbelică se axau pe concentrarea datelor din bilanțurile anuale prezentate de cooperative. Cooperativele de producție (meșteșugărești) au cunoscut creștere, pornind cu un activ de 10.122 mii lei în 1921 și ajungând la un activ de 538.435 mii lei în 1938. De asemenea, constatăm că s-a extins numărul de membri și s-a mărit aria teritorială a activității meșteșugărești.

Situația și bilanțul cooperativelor de producție, în perioada 1921-1938

Tabelul 3

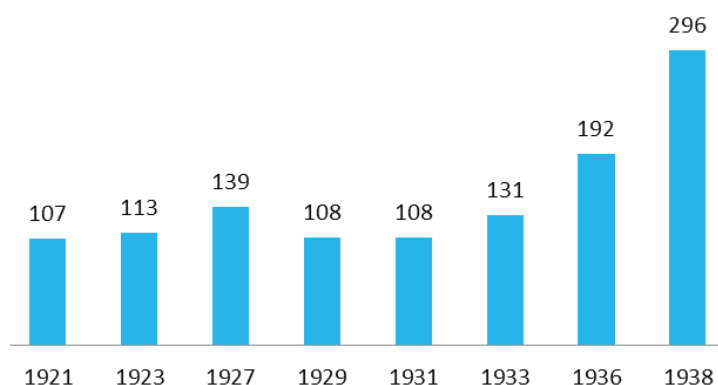
Anul	Numărul cooperativelor	Activ/Pasiv 1000 lei
1921	107	10 122
1923	113	36 089
1927	139	249 180
1929	108	205 785
1931	108	200 600
1933	131	220 540
1936	192	467 891
1938	296	538 435

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940, sistematizare proprie.

Datele cuprinse în tabelul nr. 3 sunt reprezentate și grafic în figura nr. 2, care evidențiază că numărul maxim al cooperativelor de producție, în perioada analizată, a fost înregistrat în anul 1938.

Evoluția numărului cooperativelor de producție, în perioada 1921-1938

Figura 2

Sursa: reprezentare proprie.

În tabelul nr. 4 se evidențiază situația cooperativelor minoritare de producție, respectiv numărul acestora, precum și valoarea bilanțieră, în perioada 1930-1938.

Cooperativele minoritare de producție, în perioada 1930-1938

Tabelul 4

Anul	Numărul cooperativelor	Activ/Pasiv 1000 lei
1930	30	3 406
1931	21	6 492
1932	70	18 709
1935	93	34 738
1936	112	32 972
1937	220	69 612
1938	257	86 290

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940, sistematizare proprie.

Reține atenția că, pe măsură ce ne apropiem de perioada 1939-1940, ani premergători celei de-a doua conflagrații mondiale, activitatea cooperativelor de producție, a înregistrat unele scăderi care s-au accentuat apoi, în perioada celui de-al doilea Război Mondial.

• **Evoluția cooperăției de producție (meșteșugărești) în perioada 1930-1937**

Un al doilea interval de timp asupra căruia ne-am axat a fost analiza contului de profit și pierdere în aceeași perioadă de timp. Observăm că, în această perioadă de timp, activitatea cooperativelor meșteșugărești a fost bună, profitabilitatea fiind mai redusă dar, de fiecare dată, a răspuns unor cerințe care au izvorât din nevoia distribuirii către membrii săi.

În tabelul 5 am prezentat situația contului de profit și pierdere al cooperăției meșteșugărești în perioada 1929-1937.

Contul de profit și pierdere al cooperativelor de producție, în perioada 1929-1937

Tabelul 5

Anul	Debit/Credit 1 000 lei	Beneficiu net
1929	88 695	5 330
1930	83 531	2 886
1931	78 603	1 801
1932	92 928	2 623
1933	83 492	3 222
1935	103 813	4 445
1936	128 471	7 052
1937	158 511	7 984

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940, sistematizare proprie.

Cooperativele de producție (meșteșugărești), la minoritari, au urmat un curs pozitiv.

Evoluția în timp a situației din România în această perioadă de până la izbucnirea celei de-a doua conflagrații mondiale arată creșteri, după care s-a produs o scădere alarmantă. În perioada 1928-1938, din anuarele statistice am identificat date care erau prezentate pentru cooperăția de producție (meșteșugărească). Aceste date sunt cuprinse în tabelul nr. 6.

**Situația cooperativelor de producție din Vechiul Regat,
în perioada 1928-1938**

Tabelul 6

An	Cooperative	Membri	Capital (Mii lei)
1928	146	15 841	27 022
1929	85	11 515	23 606
1930	84	11 141	21 936
1931	70	9 758	21 862
1932	69	10 244	-
1933	79	12 070	37 006
1935	134	18 315	55 452
1936	147	18 966	57 531
1937	161	20 221	60 121
1938	173	24 578	62 145

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940.

**Situația cooperativelor de producție din Basarabia,
în perioada 1928-1938**

Tabelul 7

An	Cooperative	Membri	Capital (Mii lei)
1928	13	1 873	12 380
1929	13	2 128	13 628
1930	8	1 521	15 342
1931	10	1 839	11 243
1932	11	1 723	-
1933	11	1 617	1 254
1935	12	1 507	3 692
1936	13	1 559	3 162
1937	13	1 742	3 298
1938	45	4 535	5 224

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940.

Un studiu similar este efectuat cu privire la evoluția sistemului cooperatist din Bucovina, analizat după aceiași indicatori și aceeași perioadă de timp, 1928-1938, și este sintetizat în tabelul 8.

Situația cooperativelor de producție din Bucovina în perioada 1928-1938

Tabelul 8

An	Cooperative	Membri	Capital (Mii lei)
1928	3	355	490
1929	3	290	402
1930	4	250	453
1931	4	249	484
1932	5	528	-
1933	9	924	892
1935	9	948	831
1936	7	693	725
1937	10	1 029	916
1938	11	973	1 303

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940.

Tabelul 9 prezintă evoluția cooperativelor meșteșugărești după număr cooperative și membri, depuneri spre fructificare în milioane lei, capital în mii lei, în același interval de timp, în Transilvania.

**Situația cooperativelor de producție din Transilvania
în perioada 1928-1938**

Tabelul 9

An	Cooperative	Membri	Capital (Mii lei)
1928	7	586	1 932
1929	7	507	2 269
1930	9	1 027	2 547
1931	24	2 492	1 797
1932	22	1 912	-
1933	32	7 772	5 518
1935	27	2 142	3 944
1936	25	2 118	2 591
1937	54	5 011	9 162
1938	67	7 851	14 545

Sursa: Anuarul Statistic al României, 1939 și 1940.

**• Analiza evoluției sectorului cooperației meșteșugărești în
perioada economiei etatizate**

După Pacea din anul 1945, în 1946 s-a trecut la reorganizarea economiei românești după unele criterii impuse de situația de „sistemul social” în care ne-a repartizat istoria. Analiza s-a bazat pe studiul pe intervale de timp deoarece, în economia României și, mai ales, în sistemul cooperatist, au apărut o serie de modificări impuse prin modul de legiferare ale hotărârilor, legilor și celorlalte acte normative ale timpului.

- Situația cooperației meșteșugărești în perioada 1950-1959

Din Anuarul Statistic al României (Republica Populară Română) din 1960, am extras și am efectuat o analiză suficient de clară. În perioada 1950-1959 constatăm că, pe total, numărul de cooperative meșteșugărești a crescut. În 1950 existau 568 de cooperative meșteșugărești, iar în anul 1957 numărul a crescut la 650, după care, în anul următor, 1958, a scăzut la 638. În anul 1959 întâlnim o situație aparent bizară, dar care exprimă faptul că numărul total de cooperative a scăzut la 356, deoarece multe unități industriale cooperatiste s-au transformat în întreprinderi industriale de stat.

Numărul cooperativelor meșteșugărești în perioada 1950-1959¹

Tabelul 10

Anul	Total	din care: de producție și prestări de servicii industriale ²	
		Valoare absolută	Pondere (%) ³
1950	568	526	92.61
1952	679	590	86.89
1954	657	552	84.02
1956	637	539	84.62
1958	638	532	83.39
1959 ⁴	356	311	87.36

Notă:

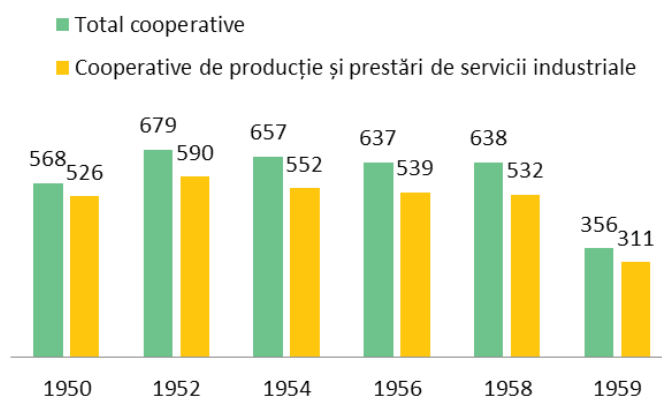
¹ Valori la sfârșitul anului; ² Au fost considerate cooperative de producție și prestări de servicii industriale în funcție de activitatea preponderentă.; ³ Calcule proprii; ⁴ În cursul anului 1959 unele unități industriale cooperatiste s-au transformat în întreprinderi industriale de stat.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1960

Numărul de cooperative care funcționau în sistemul prestărilor de servicii industriale și al producției au urmat același trend. Din 1950 până în 1958, numărul acestora a fost constant, cel mai ridicat fiind în 1952, respectiv 590 de cooperative de acest tip. În 1959 mai existau doar 311 societăți cooperatiste cu activitate de producție și prestări de servicii industriale.

Evoluția numărului cooperativelor meșteșugărești în perioada 1950-1959

Figura 3

Sursa: reprezentare proprie.

Numărul cooperativelor cuprinși în sistemul meșteșugăresc a crescut de la 65.304 de membri în 1950, la 165.249 membri în 1958. La societățile care au devenit întreprinderi industriale de stat s-au făcut noi angajări care au răspuns viziunii și preocupării conducătorilor timpului.

Numărul membrilor cooperatori în perioada 1950-1959¹

Tabelul 11

Anul	Total
1950	65 304
1952	103 789
1954	124 733
1956	145 694
1958	165 249
1959 ²	104 000

Notă:

¹ Valori la sfârșitul anului; ² În cursul anului 1959 unele unități industriale cooperatiste s-au transformat în întreprinderi industriale de stat.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1960

În domeniul deservirii populației, numărul de unități a fost mult mai mare, fiind în 1950 de 2.127 unități, crescând în 1959 la 9.257 de unități.

Situația unităților de deservire a populației în perioada 1950-1959¹

Tabelul 12

Anul	Total	din care de producție și prestări de servicii industriale	
		Valoare absolută	Pondere (%) ²
1950	2127	1740	81.81
1952	4859	3463	71.27
1954	5361	3625	67.62
1956	6168	4278	69.36
1958	8227	5690	69.16
1959 ³	9257	6459	69.77

Notă:

¹ Valori la sfârșitul anului; ² Calcule proprii; ³ În cursul anului 1959 unele unități industriale cooperatiste s-au transformat în întreprinderi industriale de stat.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1960.

În perioada 1955 – 1959, cooperația meșteșugărească s-a dezvoltat și din punct de vedere al structurii pe care aceasta a avut-o în legătură cu ramurile industriale în care a acționat. În același mod au evoluat și unitățile de deservire a populației.

Structura cooperativelor pe ramuri industriale în perioada 1955-1959

Tabelul 13

Ramura	1955	1957	1959*
Piele-încălțăminte	127	121	95
Confecții	126	131	134
Textile	17	17	8
Tricotaje	4	4	2
Artă populară	25	24	12
Prelucrarea lemnului	113	123	36
Materiale de construcții	5	2	-
Prelucrarea metalelor	88	84	22
Chimie	14	15	1
Sticlărie	3	2	-
Alimentară	21	20	-
Poligrafie	3	2	1
Total	546	545	311

Notă: Cooperativele au fost repartizate pe ramuri în funcție de activitatea preponderentă.

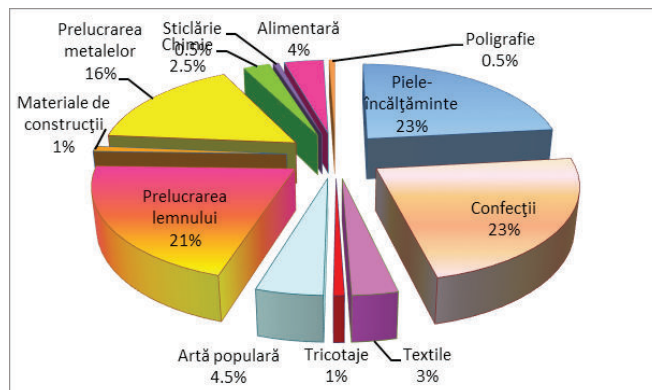
* În cursul anului 1959 unele unități industriale cooperatiste s-au transformat în întreprinderi industriale de stat.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1960.

Cele mai importante domenii au fost cele de obținerea de produselor din piele – încălțăminte, confecții, textile, tricotaje, artă populară, prelucrarea lemnului, materiale de construcție, prelucrarea metalelor, chimie, sticlărie, industria alimentară sau poligrafie.

Structura cooperativelor pe ramuri industriale în anul 1955

Figura 4

Sursa: reprezentare proprie.

Se constată că ponderea cea mai mare au deținut-o, în principal, ramurile bunurilor obținute din piele - încălțăminte, apoi textile și prelucrarea lemnului.

În perioada de început a etatizării economice, activitatea meșteșugărească s-a desfășurat în ateliere de mică industrie. Precizăm că existau ateliere meșteșugărești de prelucrarea metalelor, chimia, prelucrarea lemnului, textilele, confecțiile, pielărie-încălțăminte, industria alimentară și alte ramuri ale economiei naționale.

Numărul atelierelor meșteșugărești și mica industrie particulară pe ramuri, în perioada 1955-1959

Tabelul 14

Ramura	Valoare absolută			Pondere (%)*		
	1955	1957	1959	1955	1957	1959
Prelucrarea metalelor	28 995	30 475	18 412	23.29	22.44	18.27
Chimie	1 602	2 051	889	1.29	1.51	0.88
Prelucrarea lemnului	24 200	28 091	18 473	19.44	20.69	18.33
Textile	3 470	3 923	1 685	2.79	2.89	1.67
Confecții	32 164	36 294	31 742	25.83	26.73	31.50
Piele, încălțăminte	14 666	14 927	10 319	11.78	10.99	10.24
Alimentară	13 614	18 278	14 585	10.93	13.46	14.48
Alte ramuri	5 790	1 751	4 650	4.65	1.29	4.62
Total	124 501	135 700	100 755	100	100	100
Modificare absolută	-	11 289	-35 035			

Sursa: Sistematizare proprie.

*Calculare proprii.

Numărul de unități a avut o evoluție importantă. În activitatea cooperăției meșteșugărești întotdeauna s-a pus accentul pe pregătirea tinerilor care să adere la acest gen de activitate. Aceștia erau „ucenicii” care, în 1955 cuprindeau 980 de ucenici pe total economie, ajungând în 1957 la 5.244 de ucenici.

În unitățile cooperatiste (ateliere meșteșugărești și de mică industrie particulare) au existat salariați, specialiști în anumite activități, care au fost angajați la aceste ateliere meșteșugărești și de mică industrie particulare. Cele mai multe persoane, ca salariați, au fost în domeniul prelucrării metalelor, o activitate destul de pretențioasă, al prelucrării lemnului, confecțiilor și industriei alimentare.

Din analiza efectuată, rezultă că pe regiuni, numărul de cooperative, numărul de proprietari, membri de familie, salariați sau ucenici au avut aceeași repartitie. În toate cele 16 regiuni ale țării din acea perioadă, au existat unități de tipul atelierelor meșteșugărești și mică industrie particulare, care au deservit populația și care au avut o contribuție importantă în realizarea de servicii pentru populație.

- Evoluția cooperăției meșteșugărești în perioada 1950-1964

Am extins perioada de analiză a evoluției activității cooperăției meșteșugărești până în anul 1964, pe baza datelor din anuarul statistic din anul

1965, deoarece, în anul 1959, s-a produs un declic în ceea ce privește numărul entităților cooperatiste meșteșugărești, prin transformarea unora dintre acestea în întreprinderi industriale de stat.

În analiza structurii cooperației meșteșugărești în perioada 1960 – 1964, am pornit de la faptul că anul 1959 a fost un moment de inflexiune.

Unități de deservire a populației pe activități, în perioada 1960-1964

Tabelul 15

Tipuri de activități	1960	1964
Confecții	2 113	2 396
Textile și tricotaje	105	242
Încălțăminte	2 031	1 611
Blănărie și cojocărie	205	238
Marochinărie	80	112
Vopsitorie	241	265
Lemn și mobilă	321	481
Reparații radio și televizoare	318	371
Ceasornicărie și bijuterii	356	452
Reparații de alte obiecte de uz casnic și personal	288	450
Frizerie-coafură	1 920	1 887
Ateliere fotografice	579	499
Alte activități	1 906	1 970
Total	10 463	10 974

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1965.
Sistematizare proprie.

În tabelul nr. 15 se prezintă evoluția numărului de unități de deservire a populației pe activități.

În continuare vom interpreta datele privind atelierele meșteșugărești și mică industrie particulară, așa cum au evoluat în intervalul 1960-1964, pe ramuri ale economiei naționale, precum și pe regiuni ale României. Datele sunt regăsite în tabelul 16.

Numărul unităților din atelierele meșteșugărești și mica industrie particulară, pe ramuri, în anii 1960-1964

Tabelul 16

Ramura	1960	1964
Prelucrarea metalelor	11106	3 426
Chimie	1004	448
Prelucrarea lemnului	16 575	8 657
Textile	1603	1002
Confecții	28 927	13 325
Piele, încălțăminte	9 574	5 008
Alimentară	10 153	3 681
Total	84 974	38 724

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, 1965.
Sistematizare proprie.

- Evoluția cooperăției meșteșugărești în România, în perioada 1965-1969

Pe baza datelor din anuarul statistic al României, am efectuat o analiză asupra evoluției activității cooperăției meșteșugărești pe activități, luând ca ani 1965, 1966, 1967 și apoi în continuare până în 1969. Analiza s-a extins și asupra structurii și evoluției cooperăției meșteșugărești pe ramuri de activitate, în perioada 1965-1969, precum și pe județe, de acum, în anul 1969.

Numărul cooperativelor și al unităților de deservire a populației, în perioada 1965-1969

Tabelul 17

Anul	Cooperative		Unități de deservire a populației	
	Valoare absolută	Ritm de modificare	Valoare absolută	Ritm de modificare
1965	302	-	11100	-
1966	301	-0.33	10 953	-1.32
1967	305	1.33	10 798	-1.42
1968	354	16.07	11 685	8.21
1969	393	11.02	12175	4.19

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RSR, 1970.

Sistematizare proprie. *Calculare proprie.*

Sunt prezentate datele privind numărul cooperativelor și unităților de deservire a populației în perioada 1965-1969, respectiv numărul membrilor cooperatori în aceeași perioadă de timp.

Numărul membrilor cooperatori, în perioada 1965-1969

Tabelul 18

Anul	Cooperatori (total)		din care: în unități de deservire a populației		
	Valoare absolută	Ritm de modificare (%)	Valoare absolută	Pondere (%)	Ritm de modificare (%)
1965	128 534	-	83 930	65.30	-
1966	136 462	6.17	85 657	62.77	2.06
1967	146 426	7.30	87 148	59.52	1.74
1968	156 443	6.84	90 660	57.95	4.03
1969	172 158	10.05	93 636	54.39	3.28

Sursa: Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RSR, 1970.

Sistematizare proprie. *Calculare proprie.*

Am efectuat analiza pe baza datelor de care am dispus, asupra evoluției atelierelor meșteșugărești necooperativizate și mica industrie particulară. Termenul de atelier meșteșugăresc necooperativizat are în vedere încercarea care s-a făcut în perioada 1965-1969 în ceea ce privește aprobarea unor sectoare private în economia națională, chiar dacă aceasta era de tip „centralizat”.

- Scurte repere privind evoluția cooperăției meșteșugărești în deceniul nouă al secolului trecut (1981-1990)

În comunism, sistemul cooperăție meșteșugărești deținea monopolul în mediul urban în ceea ce privește furnizarea anumitor servicii cu caracter local, cum ar fi reparațiile, prestările de servicii, dar și producția de artizanat, confecții, bunuri gospodărești și altele. În perioada anilor 1949-1989, cooperăția meșteșugărească a reușit să atragă în activitatea sa un număr mare de meșteșugari. Aceștia au beneficiat de condiții profesionale, de organizare a activității productive, de realizare a câștigurilor, inclusiv a unui nivel de viață mai bun decât cel oferit de întreprinderile de stat.

Evoluția rezultatelor înregistrate de sectorul cooperatist

Tabelul 19

	1950	1989	Variație* (%)
Producția marfă industrială și prestările de servicii neindustriale (mld. lei)	1,0	38,3	38,3
Producția marfă industrială (mld. lei)	0,9	34,0	37,78
Fonduri fixe la valoarea rămasă (mld. lei)	0,7	9,1	13
Număr cooperative	568	541	95,25
Număr operatori	65304	380000	5,81

*Calculare proprii.

Cooperăția meșteșugărească era singura alternativă la economia centralizată. Ca ordin de mărime, cooperăția meșteșugărească deținea toată piața de cosmetică și coafură-frizerie din mediul urban, toată piața de reparații electrocasnice, o mare parte din piața de reparații auto, 50% din producția de covoare lucrate manual, 60% din producția de globuri, piața artizanală, producția și piața covoarelor manuale și multe altele.

Numărul cooperativelor meșteșugărești a înregistrat o creștere în perioada 1989-1998, urmată de o scădere ușoară în perioada 1999-2004. După apariția Legii nr. 1/2005, numărul acestora a crescut. În ceea ce privește numărul de membri operatori, observăm o scădere, după 1990, cauzată de lipsa unei legislații care să sprijine această formă de organizare a producătorilor calificați, specializați în diverse profesii. Este de observat un trend crescător de concentrare al cooperativelor meșteșugărești, din perspectiva numărului de salariați. Cooperativa Igiena se află în topul primelor 5 cooperative meșteșugărești ca număr de angajați. Cele mai multe cooperative meșteșugărești au ca domeniu de activitate industria prelucrătoare – 54,7%, urmate de alte servicii – 16,5% și de comerț – 10,4%.

Activitățile de bază ale cooperăției, în mod general, cuprindeau ca domenii principale: comercial; achiziții de produse agroalimentare de la gospodăriile populației în vederea valorificării pe piață; producție alimentară

și nealimentară; prestări servicii către populație; credite pentru membrii cooperatori; investiții-construcții; pregătire de cadre (școli profesionale cooperatiste); relații economice externe etc.

Activitatea cooperăției meșteșugărești după anul 1989 se desfășoară într-un context nou, determinat de procesul de reformă și, în mod deosebit, de opțiunea pentru economia de piață. Decretul-lege nr. 66/8 februarie 1990 privind organizarea și funcționarea cooperăției meșteșugărești a legiferat rolul și locul cooperăției meșteșugărești în ansamblul economiei naționale, independența și autonomia sa reală. Consiliul Cooperăției Meșteșugărești a acționat pentru cuprinderea organizațiilor cooperăției meșteșugărești în categoria întreprinderilor mici și mijlocii, care beneficiază de facilități acordate pe plan național.

• Evoluția cooperăției meșteșugărești în condițiile pieței libere

În perioada după decembrie 1989, sistemul cooperatist a luat o nouă formă și s-a consolidat pe noi baze. Astfel, în perioada 2000-2008, înainte de declanșarea crizei economico-financiare, a existat un avânt, după care s-a înregistrat un ușor declin, ca efect al crizei economico-financiare, care a afectat economia mondială în perioada 2008-2011. Efectul pasager se mai resimte, dar prin măsuri atente de mai bună organizare și eficientă activitate, cooperăția meșteșugărească se redresează.

În domeniul cooperăției meșteșugărești, ponderea, după numărul de salariați, reflectă o creștere. Aceasta semnifică un proces de relansare a cooperăției meșteșugărești după criza economico-financiară menționată anterior.

Analizând distribuția pe regiuni de dezvoltare observăm că cele mai multe cooperative de meșteșugărești se găsesc în regiunea Nord-Est – 211 (ca și la cooperăția de consum), urmată de Sud-Est – 126, Nord-Vest – 106, Centru – 91, Sud Muntenia – 74, Vest – 69, Sud – Vest – 64, București – Ilfov – 47 (tabelul 20).

Distribuția regională a cooperativelor meșteșugărești în perioada 2000-2009

Tabelul 20

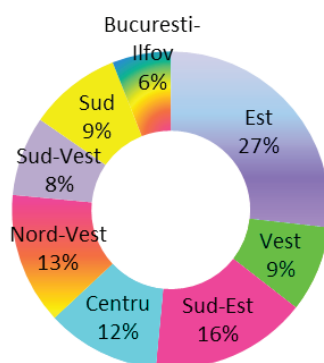
Regiune	2000	2005	2007	2008	2009
Est	175	165	202	222	211
Vest	55	70	74	74	69
Sud-Est	129	122	123	125	126
Centru	112	104	98	98	91
Nord-Vest	106	107	106	106	106
Sud-Vest	82	73	66	67	64
Sud	87	77	77	77	74
București-Ilfov	54	53	53	50	47

Sursa: Petrescu (coordonator), 2011.

Repartizarea cooperativelor meșteșugărești pe regiuni este realizată prin intermediul unei diagrame de structură prezentată în figura 5.

Structura cooperativelor meșteșugărești în anul 2009

Figura 5

Sursa: Reprezentare proprie.

În ce privește distribuția cooperativelor de consum pe mediile de rezidență observăm că 0,6% dintre ele sunt în mediul rural, iar 99,4% în mediul urban (vezi tabelul 21).

Distribuția pe medii de rezidență a cooperativelor meșteșugărești în perioada 2000-2009

Tabelul 21

Mediul de rezidență	2000	2005	2007	2008	2009
Rural	4	5	7	6	5
Urban	796	766	792	813	783

Sursa: Petrescu (coordonator), 2011.

În ce privește uniunile cooperației meșteșugărești, în perioada 2007-2009 s-au înregistrat creșteri în ce privește imobilizările corporale și financiare. În structura UCECOM sunt asociate, direct sau indirect, 506 entități cooperatiste (societăți cooperative meșteșugărești, uniuni județene și asociații de societăți cooperative meșteșugărești), însumând un număr de circa 16.000 persoane, peste 87% având dublă calitate – asociat la muncă și capital, respectiv membrii cooperatori și lucrători în propriile cooperative.

Unitățile cooperatiste meșteșugărești își desfășoară activitatea aproape în toate centrele urbane ale țării, acoperind întreaga sferă economică (circa 2440 unități, din care: peste 300 de unități de producție, circa 1780 de unități de prestări-servicii, peste 360 de unități comerciale).

Concluzii

Din studiul datelor cuprinse în acest articol se desprinde concluzia că sistemul cooperatist meșteșugăresc constituie o constantă în structura economiei naționale. Încă de la începuturi, acest sector de activitate a fost prezent în mediul urban, dar și în cel rural, având o activitate în continuă creștere.

În perioada interbelică, a jucat un rol activ la refacerea economiei naționale, iar în perioada supercentralizată a contribuit la crearea produsului intern brut.

Putem concluziona că sistemul cooperatist meșteșugăresc asigură locuri de muncă, utilizarea eficientă a resurselor locale și reprezintă o prezență constantă la nivelul economiei naționale.

În condițiile pieței libere, acest sector rămâne important și poate juca un rol semnificativ în valorificarea resurselor locale. Între timp, sistemul cooperatist meșteșugăresc are vocație și pe linia educației, dispunând de școli profesionale, licee și o instituție de învățământ superior. Astfel, se asigură pregătirea tineretului, oferindu-le și locuri de muncă, dar se realizează și conversia profesională.

Bibliografie

1. Anghelache, C. and Anghel, M.G. (2018). The Centennial Evolution of Handicraft Cooperation in Romania, *International Symposium „Romania in the Year of the Centenary. The European and global socio-economic Context”*, „Artifex” University of Bucharest, 159-179
2. Anghelache, C. (2018). *Evoluția centenară a sistemului cooperatist din România*, Editura Economică, București
3. Anghelache, C. (2018). The role of handicraft cooperation in Romania's economic development and growth. *Romanian Statistical Review, Supplement*, 5, 280-296
4. Anghelache, C. (2018). National cooperative system – component of economic and social development. *Romanian Statistical Review, Supplement*, 4, 18-31
5. Anghelache, C. and Anghel, M.G. (2017). The place and role of Romanian co-operation in economic evolution, *International Symposium „Experience. Knowledge. Contemporary Challenges”*, 1st Edition, „Romania at a Crossroad. From the past, towards the future”, „Artifex” University of Bucharest, December 14th-15th, Bucharest
6. Birchall, J. and Simmons, R. (2004). What Motivates Members to Participate in Co-operative and Mutual Businesses?. *Annals of Public & Cooperative Economics*, 75 (3), 465-495
7. Borzaga, C., Bodini, R., Carini, C., Depedri, S., Galera, G. and Salvatori, G. (2014). Europe in Transition: The Role of Social Cooperatives and Social Enterprises, *Euricse Working Papers*, 69, 14
8. Levi, Y. and Davis, P. (2008). Cooperatives as the ”enfants terribles” of economics: Some implications for the social economy. *The Journal of Socio-Economics*, 37 (6), 2178-2188

-
9. McCain, R. (2007). Cooperation and effort, reciprocity and mutual supervision in worker cooperatives. In: Novkovic, S. and Sena, V. (Eds.), *Cooperative Firms in Global Markets: Incidence, Viability and Economic Performance*, 10 (Advances in the Economic Analysis of Participatory and Labor-Managed Firms), 185-204
 10. Petrescu, C. (coordonator) (2011). *Mișcarea cooperatistă în România 2011 – dimensiuni, performanțe, tendințe, provocări*, Raport preliminar, Institutul de Cercetare a Calității Vieții
 11. Spear, R. (2002). The co-operative advantage, *Annals of Public and Cooperative Economics*, 71 (4), 507- 523
 12. *** Anuarul Statistic al Uniunii Naționale a Cooperăției Meșteșugărești 2018
 13. *** Institutul Național de Statistică, Buletinul Statistic al României, nr. 2/1928
 14. *** Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al României, edițiile 1935 și 1936; 1939 și 1940
 15. *** Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RPR, edițiile 1960; 1965
 16. ***Institutul Național de Statistică, Anuarul Statistic al RSR, 1970; 1975; 1981